

27. Útvarpserindi flutt
á Árnésingavöku.

13 blöð qto.

Háttvættir Árneseinga og aðrir lífsupplýsingarstandur.

Þeir stóðu saman í Baltharvíðinni, vörðum arstjórninni gæmli og góði, Þórn.
 Þorgrímur og jóðinnur hans, Þórnur Eintrúmsdóttir, Hammerhóð og fyrrverandi
 systurmadur og fölskur saman um laginn og vörðinn, en þar var og stáðlur
 nokkinn bóndi, afnáður vel, en þóinnu átti í uppsveit Árneseinga; var hann
 m. a. eigandi að Skoti sínu í Borgarfirði, en Einland hét, og hétir svo
 e. f. v. einn. Þegar nafnið Einland er nefnt, heyrir maður oft, að það
 sé nefnt England - E-n-g-land. Hinn úrskoti sveitabóndi þótti flestum
 þeim, en þó hann stýrnarist, hann var þóttur mjög og framhlypinn, en það átti
 eigi vel við landeign þorgríms, að hann gæfi sig mjög í annara munnfalli eða
 vortí smátalögum sínum og rættum eða sundrandi í klippingu hans. Þóttu þóttu þess
 stóð hann ekki fyrir góða vörð, né heldur óvíssemi umina. Hann segir þó við

Hammerhóð: „Þú þóttist ekki e. f. v. hvar annar, en þetta er ein vörðinn,
 sem talinn er að eiga allt England!“

13
 Gellur þá bóndinn við og segir: „Ó, jó, Þorgrímur minn! En þótt svo sé, þó er
 ein vörð England þú, en í Kaupmannahöfn! - Þóttist hann með þessu hafa
 heldur en eitthvíl sátt í andstæðing sínum, og allir hlóju þeim látt ud, en vitan-
 lega sínu á hvernig land: Bóndinn, að fýndu sínum, en þóinn, að hömstæna hans og
 þóttu þóttu. — ~~Ennó gæti sinnig vörð til~~

Þegar maður ferðast þaðan að sumum, t. d. austur að Glusárbví eða austur

í Bálka, þ. e. Eyarabálka og Skollasýri, Hönnin í Hönnunum og Langsides
 austur eftir hinu fögru og gróðursetu sveit, Flóssum, verður hit fjnarlaga og
 røflungráðaða fjall í vinstri hönd þess, en í hægri hlidina há og fallaga
 myndladdur höll notkunn, en Högnurarköll nefnist - Eldur nafn hans, Skagadur -
 höll, en mi sjáldan notad - en hvort sem er, þýða þau það, að þar sé átt við
 höll, hál eða fjall, sem vísýnt er of í hægri hlidun, hvort sem lítið er. Höll
 þessi gæti því í miltum líti - en hin vöfnin er forn - Högnurarköll eða
 Vísýntishöll, enda sést þaðan vísýntur um Suðurlandid allt og er það oft fögru
 sjón, sem fyrir augum er í björtu vörri, eða líti þvi, sem manni er á, áður en
 haldid er niður í Hamba. ^{En svo gæti hugsað, að hit vöri Högnurarköll vider í landi þvi en}
 í Flóssum.

Hugsum oss ni, að vör skum stóð í því líti Vísýntis - og Högnurarköll -
 vör Högnurarköll, inn í miðju landinu, og gættum sós þaðan út yfir
 landid allt, alla landsfördunga þess og syðst, frá innstu dólum ~~landinu~~
 fram um öll nos, vörur og vöga. Hvílið þig og fögnid!

Augu vor mundu þá eigi síst né seinast stundum að þar, sem Árnússýsta
 liggur og hugur vor þvarfla til þess, sem þar hefir gætt fyrri á ^{áim} öldum og
 gætt eum í dag, til hinna merkna stada landinu, Þingvallu, Geysis, Skál-
 holtu, Söguvadanna þrygu, til hinna merkna manna, en þar þrygu lítið, þar
 eum fæddir ^{þáðan} og kynjaddir, landvænsmannsinu, Þrygólfs Árnarsonar, en bjó undir
 Þrygólfsfalli, að óþrymdum þeim Guini geiststö og tilfljóti, til sagnaritar-
 anna góðkunnna, en uppi voru þvör í sinni öld, Þormóður Tólfason í 17.
 Jón Egilsson í Hryggshöllum í 16. öld,

öld, Svandjörn Egilsson í tími 18 og þeir Hannes Þorvaldsson og Þrygjalfrur Jóns son frá
 Klímanupsí djfl. í 19. öldinni. Þaðan voru þeir einnig þrygja Þrygjalfrur Þorvaldsson biskup
 og Jón Sigurdsson forseti, svo og einnig sagnfróðingur þeir er ój nafni áður, allir börnir þar
 og barnafélagir. Þá munum vér og líta á hvern fróða höf þinnu frumsta listamanna voru,
 Einna Þorvaldsson myndhöggvann, Leifur Jónsson málari, Þrygja Ólafsson myndhöggvann, Eyjólfur
 Eyjólfsson málari, Haraldur Sigurdsson pípuvottari og Fall-Þorvaldsson, auk margra annara, er þessi
 þessa sér góðan viddýr, hvern í sínu sviði, eigi einungis hér inn á landi, heldur og er löndum.

Þar er og einn annar biskup, herra Þrygja Þorvaldsson þarðan þrygja.

Þá munum vér og í anda líta til þess og bina þinga vorum að þess, er Eyjólfur Ólafsson
 sagði um Árnassinga fyrir ári sínu, að þar væri í stöðum þinga best lönd í löndum og með
 minnstum góllum. Þessi ój þetta í úrvarps erindum mínum - er það voru fyrstu erindur,
 sem flutt voru í úrvarpi hér, 20. og 21. des. 1930, og fjólfundu þannum vorum í Eyjólfur Ólafsson.
 Eg get hugsað mér, að það fyrri djaflega mælt og með ólíkindum notkunum, er ój þess fram, að
 einn í dag lífi fjöldi alísleuptra orða og sigilora á vorum allra Árnassinga, sem hvern myndar stílus
 og fjöldur, er þessi stöðum, en hvergi er notud né þessi orð annars tadar í landinu, orð, sem
 jafnvel hvern málfróðingur þess er líti, né þýðing þess, sér allra.

Eg geta einn er lagga mér, að nafna á einn orða orð af þessum tæri, þótt ój vitu, að það ytri
 aflangt mál að stýra þann orða þýðing þess, enda hafi ój getað í öðrum stadi og um
 margra ára stíð safnað um þess orðum, sem eigi er að finna í neyjnotu orðabókum,
 í stöðum, en flótt þess þó einn í daglegu minna máli Árnassinga og vitandi
 íðast hvern annars tadar í landinu. Hinn sér stórum og fágötu und ein m. a.

~~Í þessum er frassit~~ — of stál fann h egi með þann, eftir fram tundi þeirra — þau
 eru aðeins vífa innan um þugi orða og hundruð, eins og áður er sagt.
 Nafnordni: Aft, — ambani, — brísmei, — los, sígur, hindur vitni — hardskýur
 Lýsingarordni: lassabrigdi, — stæjla — hefifla, — snodrona — veifistaki

Eða þá orða tiltekni: á nastrumi, á stæifstofu, á laufsvogi (húsdásta
 um það hvar maður býr). Egvit stóti til að nokkur áhrifingur sé svo íla
 að séi í ástættu máli, að þann vegi t. l. Egvit á stæifstofum. Hann býr
 á laufsvogi — þetta veður á nastrumi, í stæifstöð að segja í þetta var á nastrumi ástættu.
 Þá vil þú aðeins minnst á þó orð, sem áður voru krósyrdi hús máttu, en nú
 eru — þó þáflaga í áhrifingum — orðin að midvarki stæimmar göðum. Það eru:

1. Veifistaki: þann vegi má: „Sundur megalnum eru eigi veifistakar“
 Þó þá! Egvit eigi eru svo laugr söttum? Eða það?
 Vísu munu eigi að veifistaki var þáft um manna þann, en var þalinn vörum
 frammi að höfðingstöft, velti á sínu eigi flé o. s. fr. eða au. o. orðum:
 Höfðinglega símadur veltis madur, andagur að flé.
2. Stokkulátnir: Hver munoli þá á þá að nokkur „látnir“ maður sýndi fáir áttu
 síni í þá, að þala um stokkulátni á vindaudi mekkingu. Þá, h. áttu látnir
 að það eigi við drauga þá, en stokkur voru nefndir (Hvudrauga). Því, þá
 er, og það með hætta, þáft um „látnum og guld máð“, látnum, sem þjálfur
 áttu máttum móttum, engum og gáttum til lífins, með stýndi látningum

ad gæða þess í fám orðum, að þar eru fiðrarnir kaldir um svo átröskulegri
 aðlömun þess - 300 og fjórnum áttum, fludungarnir og stáljarnar, hverjir
 vidra munir að turri - þessum stundum lídum, að þeir, einn þann fiðrarnir
 hafa verið stórir nokkurn þeim yfirnum, er standa í sambandi við vestræna, f.
 d. Landvæðing, gallarinn, Lönguhansa roldid o.fl. eða vestræna eftir þeim. En þó
 held ég að fuplæfing þess systur sé einna lörðinn ríðandi um þad, hverjir öðru
 sé á sjá" um vörð, svo og hverjum, þótt: 30-40 kílómetra fjarlægð sé.

Útsýnid þess stórum þessum er þótt við þessu mynd: Frá Þessja austfall-
 gandi að vestur, Þotusíðinn og Þessingarfjallum - sem eru í 100 kílómetra fjar-
 lögdan norðan, og Heilur, Þindfjalla jöflur, Þoda landi, Þósmótt og Gylfjall
 jöfla á austan, en Þessur um sjá er í suðaustri á sjá, ut við sjón deildur Þessingur,
 en innan þessa vestræna miðla ffalla þess, er yfir gætt land þessu eitt á
 líta, gættur selt mynd og gættur þess.

Þessur stórin í vestri, austan þessum er í austri, þessur myndum svo átröskuleg-
 inni og hin fupur myndum þess í þessu vögu, sem svo aðlömunir og áhrifa miðil, á
 engum sé, en sér þessu allt í lýrd sinni, um ^{notkun sinni} ~~þessu~~ gættur þess.

Þad er með mig, einn og eflant þessu, er í vestur áttum þess þessu, að ég þann að dæli svo
 ut á morgun ^{til} hli á Þessja velli, á milli vandi þess eigi þess til, á þessu sem svo:

"Þú vörri gættur á vöru þessum austur í áttum þessu og líta í þessum þess
 þess, þess þessu held ég á þessu sé á lífi - og deyja."

Þess þessu er þessu löngu á þessu minnst við vöru manni, að í Þessu lands vöndur -

landinu sínu og út af fyrir sig gæti lifað landskyðrum allum og það góðu lífi. Þeir þóttu
 þar sé hafurkyni meira en undasthorar annarstadar og meinslegja þess, en meirum
 heridum óðrum, þar eru minni og meirum landhustni en fyrir handi en að sjónum
 liggja, þá eru þar yfirgnafandi hustni badi til lands og sjávar: Flókaustan, Fistiðslan
 en og ofþjófandi landshustni aðrir og úd sjávarströndina ein hin þungu alvötu físta-
 mid, en sjaldan ein aldri þess að meira fyrir ofkastar, og hveigi minn þess gæti
 í annalnum landsins, að þar hafi einnig felli orðið vegna tjávarstotts en hand-
 máttis.

En setjum nú svo, að þessi áttum minn yrdi framhúnd og að veru lilla, þannig,
 að landsmenn allir settuist að í Suðurlandsundirlöndum, þó mundi og þó enja ábyrgd
 í samkyndi fleira toka, jafuvel þótt og físta Arnassinga sem fridsona minna
 og góðlynda, ársidaulega og lausa nið og við tjávarstott og snápslyndi.

Hve enig sem þú Hann að veru varid mí, þó voru Arnassingar físta, þar
 sem og þess hliki og þá eigi sést til svarta látnir vera vöndingu fyrir þessu fyrri
 og frumt og átti: Þriðralni, hlýni og stangsemi, en þetta eru ábyrgdís þótt,
 sem flestum ungum mönnum en holt að þessa sér. Hiltu en þú miltur eigi ábyrg
 minn ónggt, að bótum þess og unglingum, sem nú eru að alast upp og komu
 en í ungdómstíð sítt eða manndóm, Hanni að hlýdu eða vilji stanga.

Þú þriðralni þessu viltu e. t. v. aðrir betur en ég, og á ég þar eigi innvörðungu
 við Arnassinga, heldur og landsmenn alla yfirleitt.

Ög nafndi orðið ábyrgd áðan, ábyrgdina í sam kyndum, en orðið ábyrgd er, að

minni hann og reyndu algjöflega á heila lands meðal vor tilendinga - og semmi
 lega víðar ni á hinum - , svo miðla og fjöðingur lands, að það efi að strykast úp
 ni vörðabotnum áttum, einu og orðid, einu og júlöggi vörðabots í fjöðingum forðum.
 Aftur voru þetta ni smidur landsi þau þar eftir eða ána þógu, þrátt fyrir það, að egi hefði
 til þess haft badi löngum og vilja, að láta minna þeirri Árnæsinga og aðra útvæps-
 hlustendum til minn þeyra þeir í útvæpsinum um ymisloft þad, gott og gæzulegt, en egi
 í ífornum minnum frá fyrri þinum þar og síðan þeir, - en í þessum hefi egi engan hóð
 átt, síðastliðid egi ána stóid og gættu stóid, að segja megi um þad: Þetta sé stóidum!!
 - Egi hefði egi þá ána egi, sem einu og stófum áttum Árnæsinga félagsins og stófum áttum
 í bærnum áttum þess, þótt augin af stófti þessi egi þátt og þeir þeir síðan á - að gættu
 for þess, Árnæsingum og áttum, en miðl með þeyra, þad glæð þeyra, að stórum sí, en fyrir
 Árnæsinga félagsins áttum ni, en þeyra þeyra ni ána í undirbærningi með að þeyra segja
 Árnæsinga og gættu þann átt. Þetta var og tilgangurinn með stófum Árnæsinga félags-
 ins í öndverdu og í dagstíva þess. Saga Árnæsinga hlýftu að verda, einu og þr. Villyi þ.
 Eftir þessu segja stófum um góðar bærni; þetta er stórum þessi "og egi vil bærni þeir við,
 en þeir verdu þótt og þeir gæzulegt. -

Með egi þessu svo með þessum áttum um heila landsi stórum Árnæsinga félagsins
 í miðid þessu allu áttum áttum þess, sem egi vana að verda áttum þessu og
 blessunar ríki þess lands vott og þess!

Góðar nætur!